



УДК 37.035.6 «18/19»

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ В РЕЦЕПЦІЇ СЛОВЕСНИКІВ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ)

Демченко Н.М., к. пед. н.,
доцент кафедри педагогіки

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Філоненко О.С., к. пед. н.,
старший викладач кафедри педагогіки

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

У статті узагальнено внесок представників словесності Лівобережної України в розробку теорії та практики проблем змісту освіти. Визначено особливості їхніх ідей щодо тенденцій розвитку освіти, принципів формування змісту освіти класичних навчальних закладів, вимог до його відбору й умов практичної реалізації.

Ключові слова: тенденції розвитку освіти, принципи формування змісту освіти, зміст освіти, дидактичні принципи, класична гімназія.

В статье обоснован вклад представителей словесности Левобережной Украины в разработку теории и практики проблем содержания образования. Охарактеризованы особенности их идей относительно тенденций развития образования, принципов формирования содержания образования классических учебных заведений, требований к его отбору и условий практической реализации.

Ключевые слова: тенденции развития образования, принципы формирования содержания образования, содержание образования, дидактические принципы, классическая гимназия.

Demchenko N.M., Filonenko O.S. PROBLEMS OF EDUCATION IN THE PERCEPTION OF THE SLAVIST REPRESENTATIVES OF THE LEFT-BANK UKRAINE (THE SECOND HALF OF THE XIXth – THE BEGINNING OF THE XXth CENTURY)

In the article summarized the contribution of the slavist representatives of the Left-bank Ukraine to the development of the theory and practice of the issue. The peculiarities of their ideas as for the trends in education, the principles of the classical educational essence, requirements for its selection and terms of implementation are revealed and characterized.

Key words: trends in the development of the education, principles of forming the content of education, content of education, didactic principles, classical gymnasium.

Постановка проблеми. Система освіти відіграє домінуючу роль у підготовці молоді до праці й життя загалом, тому традиційно освіта розглядається як механізм навчання та виховання підростаючого покоління. Визначення ролі освіти у вихованні молоді необхідно починати з розгляду її в контексті соціальних змін, які передбачають насамперед зміну філософії життя, філософії освіти й, зокрема, освітньої парадигми в країні, оскільки формування нової освітньої парадигми детермінує, у свою чергу, зміни в освітньому просторі, а в цих змінах матеріалізується історія освіти.

Ступінь розробленості проблеми. Окремі аспекти досліджуваної проблеми висвітлені в працях В. Андрущенка, І. Зязюна, О. Глузмана, П. Гусака, Н. Дем'яненко, В. Вихрущ, Л. Вовк, Н. Побірченко, В. Василенко, Є. Коваленко, Н. Гупана, В. Курила, О. Черкасова.

Постановка завдання. Мета статті полягає в комплексному аналізі спадщини славистів Лівобережної України другої по-

ловини ХІХ – початку ХХ століття, яка розкриває проблеми гуманітарної освіти.

Виклад основного матеріалу. У другій половині ХІХ століття загальноцивілізаційні тенденції та суспільно-економічні умови, характерні для цього періоду в Російській імперії, викликали значні зміни в суспільстві. А зміна соціальної парадигми буття призвела до зміни парадигми освіти, оскільки стратегія розвитку системи освіти не може бути відірваною від стратегії розвитку всього суспільства й загальної концепції перетворення держави. Змінились передусім цільові установки вітчизняної освіти.

Реформування змісту шкільної освіти Російської імперії в другій половині ХІХ століття визначило кардинальні зміни мети й цінностей освіти. Вітчизняними вченими відзначалася все більш зростаюча соціальна функція школи. У педагогічній науці та практиці відбувалося переосмислення попередніх надбань вітчизняної педагогіки, активно вивчався зарубіжний досвід, уно-



силися корективи в усі складові навчально-виховного процесу.

Однією з головних тенденцій розвитку вітчизняної освіти слависти Лівобережної України другої половини XIX – початку XX століття визначали *гуманітаризацію освіти*. Так, професор російсько-слов'янської філології А. Будилович розглядав проблеми освіти як частину культурно-історичного розвитку окремої країни. На його думку, концептуальні принципи культурологічної парадигми передбачають гармонійну інтеграцію всього освітньо-виховного процесу в культуру, обов'язкове врахування культурних традицій і опору на людський фактор, емоційний компонент людського буття. Педагог стверджував, що культура все перетворює на знак, за допомогою якого транслюється досвід самої культури. У людини не існує вроджених форм культурної поведінки в середовищі, соціумі. Розвиток усіх форм поведінки, культурних звичок, здібностей і всього того, що визначає та входить у зміст поняття «культура», відбувається в процесі засвоєння історично відпрацьованих форм і способів діяльності. Передача від покоління до покоління культурних цінностей, норм здійснюється через основні механізми, до яких належать процес навчання й освіти.

Взаємовідносини держави та церкви, роль і місце релігії в шкільному вихованні визначались педагогами досліджуваного періоду як один із найбільш важливих факторів під час створення системи національної освіти. *Процес відокремлення школи від церкви* мав суперечливий характер, оскільки змінювалися підходи до трактування принципів участі церкви в шкільному житті: з одного боку, стверджувалося право світської держави на контроль і керівництво шкільними справами, з іншого – більшість у російському суспільстві визнавала обов'язковість релігійного навчання та виховання. Церковне вчення, релігійні вірування в цей час розглядалися державою й окремими педагогами як необхідний засіб соціальної політики. Водночас відбувалися спроби теоретичного обґрунтування необхідності поєднання наукового знання та релігії, інтеграції моральних цінностей християнства в шкільну етичну систему.

Так, професор російсько-слов'янської філології А. Будилович провів порівняльний аналіз системи керівництва закладами освіти в європейських країнах і Сполучених Штатах Америки. Педагог надавав перевагу моделі побудови й розвитку народної школи в Англії та Сполучених Штатах, оскільки американська й англійська школи ґрунтувалися не на формальному втручанні держави та церкви в справу освіти, а голов-

ним чином на особистості вчителя й контролі шкільної політики з боку суспільства. Зразком для російської системи керівництва державними закладами освіти, дійшов висновку вчений, має слугувати політика у сфері освіти французької республіки, яка взагалі усунула вплив духовенства на школу. Отже, А. Будилович був переконаний, що вітчизняна система освіти має ґрунтуватися на світському вихованні, а зміст освіти вітчизняної школи кінця XIX століття повинен визначатися потребами держави, а також національними інтересами.

Окремою тенденцією розвитку вітчизняної освіти слависти Лівобережної України другої половини XIX – початку XX століття відзначали *національну спрямованість освіти*, що полягає в невіддільності освіти від національної основи, в органічному поєднанні освіти з історією та народними традиціями, збереженні й збагаченні національних цінностей українського народу та інших народів і націй.

Наприклад, професор слов'янської філології А. Будилович уважав, що слов'янська гуманітарна школа насамперед має ґрунтуватися на принципах природовідповідності й народності, тобто враховувати місцеві умови народного життя та історичні традиції. Вона має поєднувати державну мету й загальнолюдські завдання та виховувати за нормами християнської моралі [3, с. 225]. Педагог дійшов висновку, що громадянські почуття виховуються в національному середовищі, зміст і форми функціонування якого відображають культурно-історичний досвід рідного народу. Тому кожен народ має виробити свою національну систему виховання, завдяки якій молодь буде засвоювати досвід попередніх поколінь [5].

Особливостями вітчизняної культурної, педагогічної традицій другої половини XIX – початку XX століття були їх *гуманістична спрямованість і демократизм*. Зокрема, принцип гуманізації навчально-виховного процесу відстоював інспектор казенних училищ Київського навчального округу, професор російської словесності М. Тулов, який убачав в учневі людську особистість, котра формується на основі демократичного стилю керівництва та гуманних взаємин між учителем і учнями. Апологію фізичного покарання вчений пов'язував із самою сутністю тодішнього державного ладу, антидемократичним устроєм вітчизняної системи освіти другої половини XIX століття, порушенням принципу народності. Він уважав, що фізичне насильство – це прямий шлях до нівеляції людської особистості.

У другій половині XIX – на початку XX століття в Лівобережній Україні як частині Ро-



сійської імперії гостро постало питання жіночої освіти. Права жінки на отримання освіти на рівні з чоловіком підтримали й вітчизняні вчені, представники славистики означеного періоду. Так, викладач нової російської літератури, теорії словесності, мов і літератур слов'янських народів Ніжинського історико-філологічного інституту П. Заблоцький розглядав цю проблему в контексті процесу демократизації освіти. Він обґрунтовував важливість жіночої освіти для родин і пропонував шляхи її поліпшення, такі як оновлення навчальних програм із наповненням їх сучасним змістом; заходи щодо вдосконалення системи керівництва жіночою середньою освітою, а також покращення матеріальної бази жіночих закладів, уведення в них педагогічного класу.

На необхідності *подолання консервативності вітчизняної системи освіти* наприкінці XIX – на початку XX століття наполягали М. Скворцов та О. Музиченко. Вітчизняний славіст і філософ М. Скворцов стверджував, що оскільки освіта є спеціально організованою суспільством системою умов і закладів, де людина отримує свій розвиток, то вона має бути гнучкою, зокрема, стосовно цілей, змісту освітніх програм, структури навчальних закладів, форм організації навчального процесу й методів навчання.

Учитель словесності та російської мови О. Музиченко доводив, що початок XX століття позначений докорінною зміною погляду суспільства на мету освіти. Тому нагальною потребою її розвитку, на думку вченого, є гнучкість, яка означає здатність навчальних закладів швидко реагувати на виникнення нових потреб, змінювати критерії доступу до освіти, що реалізується через зміну змісту освіти з формального на реальний, тобто поступове заміщення класично-гуманітарних предметів на реально-природничі життєво необхідні як ґрунт для спеціальної та професійної підготовки молоді [10, с. 10–15].

На початку XX століття у вітчизняній освіті спостерігалася *тенденція переходу від інформаційних до активних методів навчання*. На відміну від західних учених, які намагалися обґрунтувати вже наявні в школі методи навчання, вітчизняні педагоги приділяли увагу їх реформуванню та корекції, викоріненню догматичних підходів і методик, створенню ефективних шляхів навчання й виховання, що відповідали б вимогам розвитку педагогічної науки.

Вітчизняний латиніст А. Брок дійшов висновку, що вітчизняна школа початку XX століття повинна спиратись на індивідуальний підхід до учня, враховувати його природні схильності й інтереси, розвивати здібності

й обдарування. Вона має бути просякнута повагою до дитини, а дидактичні методи, засоби та прийоми насамперед повинні враховувати свободу індивіда та його відчуття вільної істоти [2, с. 86–89].

Вітчизняні славісти Лівобережної України початку XX століття виділяли також *тенденцію безперервності освіти*, яка відкриває можливість для постійного поглиблення загальноосвітньої підготовки. Її специфіка полягає в тому, що освітня система має не лише озброїти знаннями, а й унаслідок постійного оновлення знань формувати потребу в безперервному самостійному оволодінні ними, вміння та навички самоосвіти впродовж усього активного життя людини.

Відмовляючись від утилітарного ставлення до освіти й ранньої професіоналізації учнів, П. Заблоцький, О. Музиченко, М. Скворцов визначали першочерговим завданням шкільного навчання та виховання прищеплення кожному учневі вміння збагачуватись позитивними знаннями протягом усього життя, підготовку молоді до виконання своїх громадянських і суспільних обов'язків.

Особливістю вітчизняної педагогіки початку XX століття був *процес інтенсивного розвитку теорії виховання*. Спроби теоретичного осмислення питань виховання, прагнення відвести проблемам виховання самостійне місце серед інших педагогічних проблем віддзеркалювали тенденцію виокремлення виховання в окрему галузь педагогічної науки.

Проблеми теорії виховання опрацьовувались вітчизняним філологом-славістом О. Музиченком у розрізі вітчизняних традицій, визначальною рисою яких була глибока повага до особистості дитини й урахування досвіду Заходу з його філософськими та педагогічними течіями. Педагог визначав мету національної школи – забезпечення для окремої особистості всіх можливостей розвивати себе, відповідно до безмежного різноманіття завдань, сил і обдарувань. Він дотримувався думки про те, що кожній людині необхідно забезпечити можливість розвинути максимум особистої культури та соціальної дієздатності, відповідно до її обдарувань і вольової енергії [10, с. 17].

Відстоюючи демократичні позиції, П. Заблоцький убачав ідеал виховання в задоволенні природних прагнень людини. Виходячи із принципу антропологізму, педагог уважав, що розумове, фізичне та моральне виховання не потрібно розділяти («обособлять друг от друга»). Він наполягав на необхідності виховання суспільно активної особистості.

Характерною особливістю розвитку вітчизняної педагогічної науки другої половини



XIX – початку XX століття також була актуалізація проблем теорії змісту освіти. Е. Днепров відзначав, що вона зумовлювалася соціальними причинами, потребами розвитку вітчизняної школи, розширенням сфери освіти, прогресом науки, а також логікою розвитку самої педагогічної теорії [12, с. 189].

У другій половині XIX – на початку XX століття більшість славистів Лівобережної України, звертаючись до проблеми змісту освіти, у тій чи іншій формі визначали вимоги до відбору навчального матеріалу та принципи побудови змісту освіти. Дискусії, що велися в освітянському середовищі навколо питань зміни підходів до визначення змісту освіти й самого змісту, критеріїв його добору, структурування та конкретного наповнення, свідчили як про гостроту й актуальність, так і про складність і неоднозначність проблеми.

У своїх теоретичних і методичних працях В. Науменко, М. Скворцов, А. Степович, М. Тулов наголошували на необхідності врахування *принципу народності* у вітчизняній школі й зазначали, що природні задатки дитини, її здібності мають змогу повною мірою розвиватись лише на національному ґрунті. Принцип народності вчені вбачали в наповненні навчально-виховного процесу національним змістом, в основу якого має бути покладене ознайомлення учнів з культурою, історією, традиціями, звичаями рідного народу, усвідомлення національної гідності, гордості за свою землю і свій народ, а також поважне ставлення до культури інших народів.

До впровадження принципу народності у вітчизняну школу слависти Лівобережної України підходили по-різному. Так, В. Науменко вбачав реалізацію принципу народності у вивченні та дослідженні народної філософії переважно через вивчення словесності свого народу. Відповідно, вивчення рідної мови в середньому навчальному закладі має як суто практичну мету, оскільки дитина здобуває засіб для висловлення своєї думки (комунікативна функція мови), так і наукову – пізнання думки народу, яка виявляється в його мові, оскільки історико-культурна роль мови полягає в збереженні всього того, що виробила нація за всю свою історію в духовній сфері, – національної самосвідомості, культури, історії [11]. Отже, граматична будова мови, синтаксичні одиниці, етимологічні форми й навіть фонетичні особливості вводять дитину в коло народного світосприйняття, передають характер народного мислення та рівень розвитку народу, а також визначають ступінь самобутності його розвитку, переконував педагог.

Особливе місце в спадщині славистів Лівобережної України посідала також концепція *виховного навчання*, яка у вітчизняній педагогічній теорії отримала своє обґрунтування й розвиток у XIX столітті. Одним із прихильників виховного навчання був учитель російської словесності 2-ї Київської гімназії В. Науменко, котрий звертав увагу на те, що виховний вплив мають усі без винятку навчальні предмети гуманітарної школи. Розглядаючи навчання та виховання як єдиний процес, він виступав проти офіційного поділу навчальних дисциплін на «освітні» (рідна мова, Закон Божий, математика, історія, географія, природознавство) і «виховні» (фізичне виховання, малювання, ручна праця). Педагог дотримувався думки, що всі предмети одночасно є й освітніми, й виховними, оскільки має не лише досліджуватися теоретична база дисципліни, а й формуватися вміння застосовувати набуті знання в практичній діяльності [7, с. 3].

Особливу увагу слависти Лівобережної України другої половини XIX – початку XX століття приділяли *принципу науковості*. Вони відзначали, що будь-який навчальний матеріал, який пропонується учням для засвоєння, повинен відповідати останнім дослідженням наукового, соціального та культурного розвитку.

У рукописі «З перших років Колегії Павла Галагана. 30-ті роки XIX століття» вітчизняний славист А. Степович указував, що навчально-виховний процес у цьому гуманітарному закладі освіти був побудований із урахуванням принципу науковості. Реалізувався в Колегії цей принцип, на думку педагога, через дотримання низки вимог: систематичне інформування своїх учнів про сучасні наукові досягнення; ознайомлення школярів із біографією зарубіжних і вітчизняних учених і їхнім внеском у розвиток науки й мистецтва; залучення дітей до використання методів сучасної науки через дослідництво, у процесі вивчення основ наук, спрямовання їхньої діяльності на досягнення суспільного блага [8].

Поряд із принципом науковості знань учені-слависти Лівобережної України другої половини XIX – початку XX століття наголошували на важливості *принципу систематичності й послідовності*, який передбачав засвоєння учнями знань у певному логічному зв'язку й послідовності. На їхню думку, послідовність полягає в плануванні змісту, який розвивається по висхідній лінії, де кожне нове знання спирається на попереднє та витікає з нього. Систематичність представники російської словесності розглядали як систему побудови всіх на-



вчальних курсів і всього змісту шкільного навчання як сукупність підсистем, які входять одна в одну та є частиною загальної системи людської культури.

Наслідуючи вчення К. Ушинського, вітчизняні педагоги, представники словесності досліджуваного періоду вказували на необхідність розподіляти навчальний матеріал так, щоб не порушувати логіку його засвоєння, щоб попередній рівень знань був основою ефективності засвоєння наступної частини знань. Так, професор російсько-слов'янської філології А. Будилович визначав систематичність навчання як послідовне, побудоване за логікою науки й зумовлене завданнями освіти та віковими можливостями учнів подання змісту знань у навчальних програмах, підручниках і посібниках із предметів навчання [4, с. 12].

Особливе значення вітчизняні педагоги, вчені-славісти другої половини XIX – початку XX століття надавали *принципу доступності й урахування індивідуальних особливостей учнів*, який вимагає врахування під час добору змісту освіти пізнавальних можливостей учнів і рівня їх попередньої підготовки.

Викладач римської словесності О. Брок стверджував, що принцип доступності передбачає врахування вікових та індивідуальних особливостей розвитку дітей, аналізу навчального матеріалу з погляду їхніх можливостей і такої організації навчання, щоб учні не відчували інтелектуальних, моральних, фізичних перевантажень. На основі врахування індивідуальних особливостей має забезпечуватися індивідуальний і диференційований підходи до конкретних учнів щодо визначення змісту й обсягу навчального матеріалу. Навчальні завдання, які пропонуються учням, мають бути такими, щоб діти певної вікової групи справлялися з ними при достатньому напруженні фізичних і психічних сил [1].

Отже, славісти Лівобережної України початку XX століття наполягали на врахуванні вікових можливостей і рівня підготовки учнів, яким та чи інша система знань запропонована для засвоєння. Педагоги переконували в необхідності застосування принципу доступності для структурування навчальних планів і програм, способів викладу наукових знань у навчальних підручниках, порядку введення та підбору оптимальної кількості понять і термінів, які вивчаються.

Одним із провідних принципів формування змісту освіти був також *принцип зв'язку навчання із життям*. Вітчизняні педагоги, славісти Лівобережної України другої половини XIX – початку XX століття стверджували, що навчання лише тоді буде успішним,

коли кожна особистість постійно відчувати-ме користь здобутих знань у задоволенні життєвих потреб.

Професор російської словесності М. Лавровський наполягав на необхідності забезпечення органічного зв'язку навчання із життєвою практикою з метою уникнення, по-перше, його відриву від реальної дійсності, по-друге, зменшення ролі наукової теорії. Перше призводить до абстрактного схоластичного розумування, стверджував учений, друге – до вузького утилітаризму. Педагог зробив висновок, що навчання лише тоді буде успішним, коли учні усвідомлюватимуть життєву важливість засвоєваних знань і умінь [9].

Висновки. Отже, у другій половині XIX – на початку XX століття в центрі уваги славівців Лівобережної України опинилися проблеми теорії та практики гуманітарної освіти. Спираючись на вітчизняний і закордонний досвід, вчені до провідних тенденцій розвитку освіти другої половини XIX століття зараховували гуманітаризацію, національну спрямованість, гуманістичну спрямованість і демократизм освіти, відділення школи від церкви, спроби подолання консервативності системи вітчизняної освіти; на початку XX століття до них долучили тенденції поступового переходу від інформаційних до активних методів навчання, безперервності освіти й виокремлення виховання в окрему галузь педагогічної науки.

Отже, у другій половині XIX – на початку XX століття в педагогічній теорії та практиці виник особливий інтерес до проблеми визначення змісту освіти вітчизняної класичної гімназії, що спричинило потребу пошуку принципів формування цього змісту вченими. У теоретичних працях із педагогічної проблематики вітчизняні славісти відзначали, що принципи формування змісту освіти визначають підхід до конструювання змісту й безпосереднє наповнення змісту навчального матеріалу в освітніх дисциплінах.

Дослідження не висвітлює всіх аспектів проблеми. Подальшого поглибленого вивчення та узагальнення потребують питання внеску означених учених у розвиток порівняльної педагогіки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Брок А.А. Гуманитарное образование / А.А. Брок // Гермес : научно-популярный вестник античного мира. – 1908. – № 17. – С. 445–450, 450a–450d ; № 18. – С. 468–473.
2. Брок А.А. Рецензия на книгу Мак-Менна «Путь к свободе в школе» / А.А. Брок ; пер. с англ. М.А. Енгельгардта (Пг., 1915) // Журнал Министерства народного просвещения. – 1916. – № 5. – С. 86–89.



3. Будилович А.С. Дидактика Я.А. Коменского, в её отношениях к славянской школе нашего времени / А.С. Будилович // Славянское обозрение. – 1892. – № 4. – С. 329–350.

4. Будилович А.С. О преподавании отечественного языка в наших гимназиях / А.С. Будилович // Русский филологический вестник. – 1882. – № 1. – С. 1–12.

5. Будилович А.С. Путевые заметки о долине среднего и нижнего Дуная: Извлечение из отчёта по учёной командировке за границу / А.С. Будилович // Журнал Министерства народного просвещения. – 1874. – № 12. – С. 132–174.

6. Заболотский П.А. Родительские комитеты / П.А. Заболотский // Ежегодник Нежинской городской мужской гимназии. III. 1914–1915 учеб. год. – Нежин, 1915. – С. 1–8.

7. Институт рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, ф. І. (літературні матеріали), № 633/299 (Науменко В.П. Програма викладання предмета російської мови та словесності у середній школі

та пояснювальна записка до неї / В.П. Науменко). – 67 арк.

8. Институт рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, ф. 179 (Степович Андроник Оникійович), од. зб. 163 (Степович А.І. До історії Колегії Павла Галагана. Лист П.Г. Житецького до Г.П. Галагана. Стаття / А.І. Степович). – 3 арк.

9. Лавровский Н.А. Об осмотре низших учебных заведений директорами училищ / Н.А. Лавровский // Журнал Министерства народного просвещения. – 1861. – № 6. – С. 187–195.

10. Музыченко А. На пути к демократизации школы / А. Музыченко. – СПб., 1907. – 22 с.

11. Науменко В. Отечественный язык, как предмет гимназического курса: речь, читанная на торжественном акте Киевской 2-й гимназии 30 сентября 1881 года / В. Науменко. – К., 1881. – 26 с.

12. Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР (конец XIX – начало XX вв.) / под ред. Э.Д. Днепра. – М.: Педагогика, 1991. – 448 с.

УДК 378.096;437.65

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У СИСТЕМІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ СЛОВАЧЧИНИ

Ключкович Т.В., аспірант
кафедри педагогіки та психології
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У статті проаналізовано сучасний стан професійної підготовки педагогічних кадрів у Словацькій Республіці. Особлива увага приділена навчальним програмам із підготовки бакалаврів і магістрів. Проаналізовано роль педагогічної практики в навчальному процесі підготовки студентів педагогічних спеціальностей. Зроблено висновок про те, що педагогічні факультети Словаччини забезпечують цілісну систему професійної підготовки вчителів.

Ключові слова: *Словацька Республіка, Болонський процес, університетська освіта, педагогічні кадри, педагогічна практика.*

В статье проанализировано современное состояние профессиональной подготовки педагогических кадров в Словацкой Республике. Особое внимание уделено учебным программам по подготовке бакалавров и магистров. Проанализирована роль педагогической практики в учебном процессе подготовки студентов педагогических специальностей. Сделан вывод о том, что педагогические факультеты Словакии обеспечивают целостную систему профессиональной подготовки учителей.

Ключевые слова: *Словацкая Республика, Болонский процесс, университетское образование, педагогические кадры, педагогическая практика.*

Kliuchkovych T.V. MODERNISATION OF PEDAGOGICAL STAFF TRAINING IN THE SYSTEM OF THE SLOVAK UNIVERSITY EDUCATION

The current state of professional teaching staff training in the Slovak Republic is analyzed in this article. Special attention is paid to bachelor's and master's degree programmes. The role of pedagogical practice in the educational process of training of students of pedagogical specialities is analyzed. The conclusion is made about the Faculties of Education that provide an integral system of professional teacher training.

Key words: *Slovak Republic, Bologna process, university education, pedagogical staff, pedagogical practice.*

Постановка проблеми. В умовах розбудови Європейського простору вищої освіти (далі – ЄПВО) актуалізується проблема модернізації педагогічної освіти, яка є важ-

ливою ланкою реформування національної системи вищої освіти. Перед європейськими країнами постали нові освітні цілі та завдання, шляхи розв'язання яких об'єктивно під-